

A képlettől a képig – A dataizmus művészete

Barabási Albert-László fizikus tudományos felkészültsége és kreativitása nyomán kialakult képzőművészeti karakterű alkotótevékenysége markánsan jelez egy civilizációs korszakhatárt. A tudományok kereteit átlépő, világszerte elismert *hálózatkutató* lett – aki jelenleg a bostoni egyetemen tanár. Városa egyetemi kutatóintézményeit korunk természettudományos fellegváraiként jegyzik. Barabási itteni munkája mellett kapcsolatban áll New York nagy galériáival. A *Postmasters Gallery*ben *BIG DATA / networking the artworld* című saját tárlata átütő sikerű volt 2022-ben. Barabási kutatásai és kiállításai elválaszthatatlanok. Látásmódjával rendre igen innovatív, a képzőművészet műfajához tartozó munkákkal jelentkezik. Alkotómunkájának alapvető eleme már az előkészítésben is alkalmazott *dataizmus* művészeti módszertana és persze praxisa is.

A hálózatépítés közösséget feltételez. A kognitív pszichológia friss irányai szerint a ma embere nem zárkózik önmagába, hogy ismeretei nyomán töprengessen, mint Descartes tette, hanem társas lényként, aktív közegekben feszegeti a megismerés határait. Barabási nemcsak kutató, de a galériák társas közegében is otthon van. Éppen e kapcsolataitól indult el kreatív irányok felé. Reveláció volt a képzőművészetben egy neve fémjelezte dokumentumfilm, amelynek témája New York fontos műkereskedőinek adatbázisaira építő sztárcsináló-praxisa.

Az utóbbi három évben nyaranta Budapesten felálló *BarabásiLab* számára a Képzőművészeti Egyetemről válogatott fiatalok csapatával dolgozó Barabási Albert-László a tudományok és művészetek mezsgyéjén mozog. A budapesti laboratóriumból került ki mostani műcsarnoki kiállításunk számos munkája. A tárlatát záró-darab, a 2025-ös Velencei Biennále felkérésére készült 31m-es „*nagymurália*”. A Giardini főpavilonjának 120 éve épült, később italomodern stílusban átépített architektúráját elbontották, hogy oda mai építészeti arculatot tervezzenek.

Az átépítést eltakarandó rendelték egy hatalmas képet Barabásitól. A *kép* tartalma az utóbbi évtizedek építészeti biennáléin kiállítók és kurátoraik kapcsolati hálója. Az apszisunk fala elé illesztett grandiózus kép a vizualitásban tájékozódni kívánó – *diagramoktól* idegenkedő – széles közönség számára is esztétikai érzékszervi élményt, befogadó megértést kínál. Barabási *dataista módszere* segíti a valóság megismerést. Ha tetszik: ezek új *világképleteket* rajzolnak fel. Kaotikus világunk kódfejtését 2021-ben a *BarabásiLab* számára az *Adatizmus és a posztvizuális valóságok* című esszéjében fogalmazta meg a képzőművész és kutató Barabási.

Számomra Barabási képalkotásának forrása egy személyes motívum. Erdélyi gyermekkorában nagyapjával maszekban szobákat festeni jártak – még hengerrel. Ma Barabási világproblémák kulcs-szavaiból 3D nyomtatóval *faragott* hengerekkel fest dataista képeket. A nagyapjához hasonló eszközökkel, kézműves festést alkalmaz. A digitális civilizáció virtuális korszakában is ragaszkodik a *matéria* tradícióihoz. Úgy vélem, ma egy lehetséges avantgárd: a hagyományok művelése. Akár a művészeti, akár a művész-mesterségben megőrzött tradíciókról van szó.

Barabási Albert-László a művészet nyitottságáért küzd, miközben nem tagadja meg, sőt élen jár a tudományos-technológiai innovációk alkalmazásában. A Műcsarnok is a nyitottságot gyakorolja – most Barabási Albert-László kiállításának megrendezésével is. A robotikától jó ideje fenyegetett kézműves tradíciók veszélyeztetése után immár a *mesterséges intelligencia* egész ember mivoltunkat, művészeti alkotópotenciánkat fenyegető problémákat hozott. Együttes hatásuk különösen a vizuális művészeteknél – létünkbe vág. Barabási bátran közelíti

meg e kritikus kérdést. E nyitottságért elismerés illeti a kutató művészt és alkotó-teamjét. Köszönet jár a BarabásiLabnak, Mucsi Emese vendégkurátornak, a kiállítás megépítésén dolgozó belső és külső munkatársainknak, kiemelten Reischl Szilviának és Steffanits Istvánnak.

A civilizációs korszakváltással kezdtem, és most erre térek vissza egy a Barabási kiállításban rejlő metaforával. Nevezetesen az ő tevékenységében megbúvik a Noé bárkájával, annak „mentőakciójával” érzékeltethető tett, és egyszerre az ezzel találkozó mai repülőgép anyahajó, amelynek pusztítóereje a digitális világból eredeztethető. Visszalépve a művészetbe: a tengeri csataképek a festészeti hagyomány bravúros elemei.

Szegő György